

Recenzija monografije „Društvene klase i nejednakosti prihoda u Srbiji“ autorke Gorane Đorić

Monografija „Društvene klase i nejednakosti prihoda u Srbiji“ predstavlja originalno naučno delo u kojem autorka prof. dr Gorana Đorić predočava vredne naučne nalaze zasnovane na skrupuloznoj i inovativnoj analizi kvalitetnog empirijskog materijala. Ova monografija posle nekoliko godina zatišja u domaćoj sociologiji obnavlja empirijsko istraživanje u oblasti društvenih klasa i to čini na način kakav nije do sada korišćen u domaćoj, a koliko je meni poznato, ni u međunarodnoj praksi. Naime, autorka koristi podatke iz standardne EU SILC ankete kako bi proučila u kojoj meri klasne razlike doprinose promenama u nejednakostima. I to čini kroz definisan teorijski okvir baziran na razmatranju dominantnih pristupa korišćenih u poslednjih 30-ak godina kod nas i u svetu.

U uvodu monografije autorka ističe značaj teme i obrazlaže ciljeve istraživanja. Takođe, predočava koju empirijsku građu bira kao najbolje odgovarajuću od dostupnih da bi ponudila odgovore na svoja istraživačka pitanja. S obzirom na dati kontekst s pravom ističe da je studija primarno eksplorativnog karaktera. Ipak, razvijenost disciplinarne oblasti (teorije društvenih klasa) i obilje dostupnog empirijskog materijala joj dozvoljavaju da testira i specifični doprinos klasnih razlika promenama u (ne)jednakosti prihoda u Srbiji. U narednim poglavljima autorka najpre sažeto predstavlja nekoliko savremenih klasnih teorija i klasnih šema koje iz njih proizlaze, sa namerom da razjasni sadržaj upotrebljenog koncepta klase u daljoj analizi, kako bi domet i ograničenja te analize bili eksplicitni i jasni. Ona se opredeljuje da za osnovu strukture klasnih položaja, koju će dovesti u vezu sa distribucijom prihoda u Srbiji, uzme klasnu šemu E. O. Rajta. Nakon toga sledi poglavlje u kojem se razmatra društveno istorijski kontekst promena prihoda domaćinstava i pojedinaca u Srbiji u periodu 2014-2021. Ovo je period za koji su u Srbiji dostupni podaci iz EU SILC ankete, ali i tokom kojeg su se iskazali efekti makro-ekonomske reforme započete s političkim promenama 2012 godine.

U trećem poglavlju je opisana raspodela prihoda u Srbiji u periodu od 2014. do 2021. godine. Slika raspodele prihoda, nejednakosti prihoda izmerene na osnovu te raspodele, kao i karakter promene raspodele prihoda u toku perioda koji je predmet proučavanja veoma je osetljiva na alternativne definicije analizirane populacije, prihoda i jedinice posmatranja. Zbog toga autorka upoređuje rezultate merenja nejednakosti prihoda u Srbiji na osnovu različitih definicija i jedinica analize. U četvrtom i petom poglavlju, Gorana Đorić utvrđuje u kojoj se meri prihod pripadnika različitih društvenih klasa promenio u posmatranom periodu, relativno jedan u odnosu na druge. Ova poglavlja nude odgovor na pitanje da li se i u kojoj meri razlika u prihodima promenila na tri dimenzije konstrukcije klasnih položaja: između vlasnika i nevlasnika, rukovodilaca i izvršnih "radnika", stručnjaka i zaposlenih bez profesionalne ekspertize. Posebno je zanimljiva analiza dekompozicije ukupne nejednakosti prihoda, putem koje autorka odgovara i na pitanje koji deo registrovane promene nejednakosti prihoda u opštoj populaciji se može objasniti smanjenjem razlika u prihodima između (pripadnika) društvenih klasa, a koji deo je rezultat promene disperzije prihoda unutar klasa.

Nije samo primenjeni teorijski pristup, donekle modifikovana Rajtova teorija društvenih klasa, jedini originalni doprinos ove monografije domaćoj sociologiji. Novo je i to da je obiman empirijski materijal dobijen putem EU SILC ankete korišćen za ovako temeljnu sociološku analizu, kao i to da su za testiranje hipoteza o uticaju društvenih klasa na promene u prihodovnim (ne)jednakostima

korišćene napredne statističke metode. Osim pomenute analize dekompozicije nejednakosti korišćena je i OLS regresiona analiza.

Zahvaljujući dosledno izvedenom teorijskom okviru, analizi relevantnog istorijskog konteksta, kvalitetnim podacima i skrupulozno primenjenim analitičkim metodama autorka u zaključnom poglavlju uspešno odgovara na postavljena istraživačka pitanja i demonstrira značaj uticaja klasnih razlika na nejednakosti dohotka u Srbiji u periodu 2014-2021.

Zbog predloženih kvaliteta koje karakterišu monografiju „Društvene klase i nejednakosti prihoda u Srbiji“ i doprinosa koje ona može pružiti sociološkoj i široj društvenonaučnoj zajednici, ali i donosiocima političkih odluka, preporučujem ovaj originalni naučni rad prof. dr Gorane Đorić za objavljivanje.

U Beogradu, 27.11.2023.

Prof. dr Slobodan Cvejić

Univerzitet u Beogradu, Filozofski fakultet

A handwritten signature in blue ink, appearing to be 'S. Cvejić', written in a cursive style.